

Ulkosuomalainen vanhuus

Helena Balash, seniorineuvoja, Suomi-Seura ry

Ikääntyminen on hyvin ajankohtainen aihe monen ulkosuomalaisen elämässä. Suuriin ikäluokkiin kuuluvia suomalaisia on lähtenyt eri puolille maailmaa siirtolaisiksi. Lähestyvä eläkeikä ja vanhuus tuovat heidän elämäänsä erityiskysymyksiä. Myös suomalaiseläkeläisten muutto ulkomaille on lisääntynyt huomattavasti viime vuosikymmenten aikana varsinkin sen jälkeen, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Suomi-Seuran seniorineuvontapalvelun asiakasmäärät ovat kasvaneet tasaisesti. Neuvonnantarpeen odotetaan lisääntyvän entisestään vuoteen 2020 asti suurten ikäluokkien ikääntyessä, eliniän odotteen noustessa ja kansainvälisen liikkuvuuden lisääntyessä.

Suomi-Seuran seniorineuvontapalvelu

Suomi-Seuran seniorineuvontapalvelu on viisitoistavuotisen olemassaolonsa aikana tullut jo laajalti tunnetuksi paluumuuttajien ja ulkosuomalaisten keskuudessa. Kyseessä on Suomessa ja ulkomailta ainoa tätä ryhmää kokonaisvaltaisesti palveleva taho. Seniorineuvonta tarjoaa ikääntyville suomalaissiirtolaisille ja paluumuuttajille henkilökohtaista neuvontaa, se tiedottaa ulkosuomalais- ja paluumuuttajayhteisöjä niitä koskevista asioista ja on myös tämän ryhmän edunvalvoja Suomessa. Suurimmat seniorineuvontapalvelun käyttäjäryhmät ovat Kanadassa, Yhdysvalloissa ja Ruotsissa asuvat suomalaiset. Palvelulla on lisääntyvässä määrin kysyntää Keski-Euroopassa, etenkin Saksassa ja Englannissa asuvien suomalaisten keskuudessa. Pääasiassa neuvontakysymykset koskettavat eläkeitä, sosiaaliturvaa, paluumuuttoa ja ulkosuomalaiseen vanhuuteen liittyviä kysymyksiä.

Ulkosuomalaisvanhustenhuollon kysymykset ovat nousseet erittäin tärkeäksi ulkosuomalaispar-

lamenttiin tulleiden aloitteiden kautta. Päätöslauselmat koskettavat eläke- ja sosiaaliturva-asioiden lisäksi ulkosuomalaista vanhuutta ja suomenkielisten palveluiden ja hoidon varmistamista. Esimerkiksi päätöslauselman toteutumisesta on Suomi-Koti-harjoitteluohjelman käynnistyminen vuonna 2004. Ohjelman puitteissa lähtee suomalaisia sosiaali- ja terveydenhoitoalan harjoittelijoita vuosittain noin 30 Australian, Kanadan ja Yhdysvaltain suomenkielisiin vanhusten hoitokoteihin. Lisäksi edunvalvonnan kautta on saavutettu muun muassa ulkosuomalaisveteraanien oikeus kuntoutukseen asuinmaissaan.

Senioriseminaari

Ulkosuomalais- ja paluumuuttajavanhusten erityiskysymyksiä on pohdittu myös ulkosuomalaisparlamentin istuntojen yhteyteen järjestetyissä senioriseminaareissa, jonka järjestäjänä toimii Suomalaiset Seniorit Maailmalla –työryhmä. Työryhmään kuuluvat Suomi-Seuran lisäksi Siirtolaisuusinstituutti, Suomen Merimieskirkko ry ja Suomen kirkon ulkoasiainosasto.

Senioriseminaari on vakiinnuttanut paikkansa ulkosuomalaisseuriorityössä, ja se järjestetään säännöllisesti vastaamaan sisällöltään ulkosuomalaisseuriorien tarpeisiin. Vuoden 2010 senioriseminaarissa aloitettiin ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelma -mallin kehittäminen ja levittäminen. Seminaariin osallistui 50 ulkosuomalaista 13 maasta. Vuoden 2012 senioriseminaari oli järjestyksessä jo kuudes, ja siihen osallistui 62 ulkosuomalaista 15 maasta. Seminaarissa jatkettiin ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelma-teemaa esittelemällä Hampurin merimieskirkolla ikääntymissuunnitelmaa työstävän ryhmän toimintaa. Ulkosuomalaisen ikäänty-

missuunnitelma -ryhmiä on toiminnassa jo useissa maissa kuten Australiassa, Yhdysvalloissa, Englannissa, Alankomaissa ja Saksassa. Uusia ryhmiä syntyy koko ajan lisää eri puolille maailmaa.

Ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelma

Ulkosuomalaisen jäädessä asuinmaahansa vanhuuden päiviksi, eteen tulevat uudet haasteet. Ajankohtaisiksi nousevat kysymykset suomenkielisten palvelujen ja suomalaisen kulttuurin mukaisen palvelujen tärkeydestä sekä ulkosuomalaisyhteisön merkityksestä. Suomen kielen merkitys korostuu etenkin silloin, kun opittu kielitaito häipyä dementian vaikutuksesta ja kommunikointikieliksi jää ainoastaan lapsuudessa opittu äidinkieli. Ulkosuomalaisen elämässä voi tapahtua suuria muutoksia elämän taitekohdissa, joita ovat esimerkiksi oma eläkkeelle jääminen, avioero, puolison kuolema, oma tai puolison sairastuminen, oma vanhuus ja ulkopuolisen avun tarve tai Suomessa asuvien iäkkäiden vanhempien hoitaminen. Paluumuuton harkitseminen kaikissa näissä elämän taitekohdissa on hyvin yleistä. Ristiriitaiseksi tilanteen voi tehdä esimerkiksi asuinmaassa asuvat lapset ja lapsenlapset sekä toisaalta Suomessa asuvat omat iäkkäät vanhemmat.

Ulkosuomalaisena elämänhallintaan ja siihen liittyviin päätöksiin vaikuttavat osaltaan myös muutokset lainsäädännössä sekä kansainvälisissä sopimuksissa. Myös maailmassa tapahtuvat muutokset, kuten esimerkiksi poliittiset ja taloudelliset muutokset voivat osaltaan vaikuttaa paluumuuttopäätökseen.

Ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelman tarkoitus on auttaa ja opastaa ulkosuomalaisensiorei-

ta suunnittelemaan omaa elämäänsä, kun he iän karttuessa haluavat valmentautua ulkosuomalaiseen vanhuuteen asuinmaassaan, tai suunnittelevat paluuta Suomeen eläkepäivikseen. Ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelman perustana on kysymys: Mitä minä haluan? Haluanko välttää tilanteen, jossa kaikki itseäni koskevat päätökset vanhuudessani tehdään omaisten tai viranomaisten toimesta?

Ikääntymissuunnitelman ajatuksena on suunnitella omaa ikääntymistä siten, että elämää ajatellaan kymmenen, viidentoista ja jopa kahdenkymmenen vuoden päähän. Ikääntymisen tuomiin fyysisiin ja psyykkisiin muutoksiin varaudutaan ennakolta suunnitelman avulla, ja sen pohjana sekä tukena käytetään myös hoitotestamenttia, elämäntaiteutestamenttia ja edunvalvontavaltuutusta.

Hoitotestamentti tunnetaan myös nimellä hoitotahto, jolla henkilö voi määrätä oman vanhuutensa tai sairautensa aikaisesta hoidosta. Hoitotestamentti tehdään siltä varalta, että itse ei ole enää oikeustoimikelpoinen vakavan sairauden, onnettomuuden tai vanhuudenheikkouden vuoksi. Elämäntaiteutestamentti eli hoivatahto on yksilöity kuvaus elämäntavasta ja arkielämän tottumuksista sekä tärkeistä ja mieluisista asioista, jotta sairaalahoito tai elämä vanhainkodissa olisi laadukasta ja turvallista. Edunvalvontavaltuutus tehdään raha- tai muiden asioiden hoidon varalta siinä tapauksessa, että itse sairastuu ja on kykenemätön huolehtimaan omista asioistaan. Edunvalvontavaltuutus on testamentin lisäksi syytä tehdä hyvissä ajoin, eli niin kauan kuin on oikeustoimikelpoinen. Ikääntymissuunnitelmalla voi itse ohjata päätöstentekoa silloinkin, kun ei enää itse siihen pysty. Ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelma elää ajan mukana, ja sitä voi aina muuttaa elinympäristössä tapahtuvien muutosten mukaan.

Suomi-Seuran seniorineuvontapalvelu on paluumuuttaja- ja ulkosuomalaiseläkeläisiä sekä vanhuksia neuvova ja opastava tieto- ja asiantuntijataho:

+358 (0)9 684 1210
info@suomi-seura.fi
www.suomi-seura.fi